

Gazeta este de 2 ori: Mercuria si Duminica, Foli, candu concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/2 3 fl. v. a. Tiri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu seu 3 galbini mon. sunatoria.

Anu XXXIII.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

Nr. 15.

Brasiovu 5 Martiu 21 Februaru

1870.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Colecte pentru Tofaleni.

a) In 26 Novembre s'au tramisu din Blasiu: din Micasas'a: dela dd. Al. Neagoe 3 fl., C. Reichenberger 1 fl., Aug. Trifu 1 fl., I. Barna 1 fl.

Din Blasiu: dela societatea de lectura a studentiloru 5 fl., dd. Andr. Ghidiu 1 fl., Onoriu Tile 1 fl. T. Ceonlea 50 cr., I. V. Barcianu 50 cr., Ios. Olteanu 50 cr., F. Rezeiu 50 cr., S. Popescu 50 cr., L. Iancu 20 cr., I. Popu 7 cr. — P. Gram'a 50 cr., E. Centescu 40 cr., Pinteana Ternaveanu 40 cr., Al. Popsioru jun. 40 cr., Arseniu Bunea 40 cr., G. Sierbanu 10 cr. — S. Rezeiu 50 cr., I. Serbu 23 cr., I. Bosdocu 20 cr., Ios. Popu 20 cr., P. Bucuru 10 cr. — G. Papucescu 20 cr. — Isid. Suci 20 cr., P. Florianu 15 cr., G. Pascu 10 cr., G. Vlasa 10 cr., B. Calianu 10 cr., A. Ardelianu 10 cr., G. Neamtiu 10 cr., I. Popu 10 cr., Zach. Veltiu 6 cr., I. Ienciu 5 cr., E. Surdu 4 cr. — I. Moldovanu 10 cr. — B. Iosofu 10 cr., I. Sisiu 10 cr., A. Sav'a 5 cr., I. Bianu 5 cr., M. Rosca 5 cr., Iulie Mare 5 cr. Sum'a 21 fl. v. a.

b) In 27 Decembre s'au tramisu din Blasiu: din Bucerdea granosa, unde prin staruint'a dlui prot. I. Olteanu s'au culesu bucate daruite de poporul nostru spre acestu scopu, cari bucate vendianduse acolo in locu au datu sum'a de 14 fl. v. a.

Atatu banii de sub a) catu si celi de sub b) s'au espedatu in dilele preamentite la on. d. presiedinte alu comitetului din Osiorheiu deadreptulu.

Brasiovu 3 Martiu. Diurnalele romane din Pest'a publica o provocare catra inteligentia romana din Bud'a-Pest'a in caus'a redicarei teatrului romanu, care are cuprinsulu urmatoriu:

„Catra inteligentia romana din Bud'a-Pest'a! Necesitatea infiintarii unui teatru nationalu pentru romanii de dincoc'e de Carpati se simte de intrég'a romanime.

Acésta necesitate este un'a dintre cele mai ardente. Asia ne spunu o multime de voci, ce in tota diu'a ne sosescu de prin tote partile; asia ne sioptesce anim'a si ne spune priceperea nostra.

Deci unu inceputu seriosu si regulatu pentru realizarea ideii nu se mai póte amaná, ca-ci fiecare minutu perdutu involve daune imense si responsabilitate mare facia cu viitoriulu.

Conformu opiniunei publice, manifestate si publicate si in particulariu, — precum spuseramu mai susu, — acelu inceputu ar' fi se se faca in Bud'a-Pest'a, prin midiulocirea inteligentiei nationale, concentrate aici.

Deci subscrisii ne luamu voia a rogá pe toti inteligentii romani din Bud'a-Pest'a, se binevoiesca a se intruni luni la 28 Februaru st. n., dupa amedi la patru ore in refectoriulu redutului orasienescu, pentru a se consultá in privint'a acést'a si a stabili mesurile necesarie. Pest'a 19 Febr. 1870. Antoniu Mocioni, Georgiu Mocioni, Alecsandru Mocioni, Eugeniu Mocioni, Ioane Eugeniu Cucu, Sigismundu Popoviciu, Iosifu Popu, Dr. Aureliu Maniu, Vichentie Bogdanu, Sigismundu Borlea, Iosifu Hodosiu, Ladislau Buteanu, Basiliu Iurca, Lazaru

Ionescu, Petru Mihali, Demetriu Ionescu, E. B. Stanescu, V. Babesiu, Iosifu Vulcanu.“ —

Bine facu dd. dep. ca se folosescu de dreptulu ce compete unei fiacarei natiuni in poliglotulu statu, pentrucá se nu mai remana nici o proba neincercata de a pipai, pana unde mai vrea a ajunge cangren'a maghiarisarei in corpulu natiunei romane prin respingerea midiuloceloru cerute pentru cultur'a si desvoltarea sa nationale. —

— Pe catu ne imbucurá solidari'a conlucrare a clubului deputatiloru romani din Pest'a in interesulu santei cause nationale, care credeamu, ca se va consolidá si fortificá pe di ce merge; pe atata ne intristéza descoperirea, ce ni o face „Federatiunea“ in Nr. 14 din conferintiele clubului nationalu; cumca unulu dintre deputatii romani, membru alu clubului, ar' fi propusu cu totu foculu oratoriei sale in acestu clubu (óre cu ce pretiu?), cá deputatii romani se sprijinesca pe partit'a stanga maghiara pentru pensionarea honvediloru maghiari dela 1848, a aceloru honvedi, cari ne au casianatu cele 40.000 de martiri romani, cari maltratandu si insultandu totu ce e romanu fara respectu si fara crutiare nu merita decatu defaima, dar' nu recunosciantia, fara total'a calcare in pitiore a demnitatii natiuniloru — cari s'au luptatu pentru nationalitate, ceea ce chiaru si min. Andrassy in clubulu lui Deák a dechiaratu, dicundu ca: „E mai gata a depune portfoliulu seu ministerialu, decatu a primi propunerea stangei maghiare pentru pensionarea honvediloru, propunere care vatama demnitatea natiuniloru, ce s'au luptatu in 1848 in contra maghiariloru.“ Despre rezultatulu conferintiei clubului nationalu referéza „Fed.“ asia:

„Ce sorte a avutu propunerea dlui Vincentiu Babesiu in „clubulu nationalu“? Fostu-a ea condamnata de toti ceilalti membri ai clubului? Nu; acésta propunere a avutu maiortate de voturi si, prin urmare, conformu principiului de solidaritate primitu de „clubulu nationalu“, trebuia se reesa cá decisiune, valida pentru toti membrii clubului nationalu“. Inse, fia disu spre onorea loru, dlui dep. Ios. Hodosiu, Sig. Borlea, I. Cucu si Em. B. Stanescu, adica patru insi, cari erau in minoritate, avura tari'a sufletului de a dechiaru, „ca ei se voru supune votului maiortatii, inse in momentulu ce se va primi propunerea dlui Vincentiu Babesiu, detorinti'a loru morala va fi a-si depune mandatele de deputati.“ Maiortatea, carea constá din 5 insi, adica dlu propunetoriu Vincentiu Babesiu si dd. illustri patru Mocionesci (dlu Lazaru Ionescu esita), vedienduse combatuta de tari'a morale a minoritatii, fu silita se renuncie la propunerea nefericita a dlui V. Babesiu, si asia inse-si maiortatea clubului nationalu a comisu atentatu contra ecsistentiei sale, lasanduse a fi invinsa de minoritate. Cu tote aceste, maiortatea a insistatu cá, celu pucinu, se se decida, ca deputatii romani voru remané neutrali la desbaterea cestiunei honvediloru. Si auditi, romaniloru, clubulu nationalu a decisu asia! Ce! Romanii se fia neutrali in cestiunea pensionarei honvediloru? Este ore acést'a una cestiune de „nu-mi pasa!“ „fia asia, cum voru voi si cum voru face maghiarii!“ Clubulu nationalu alu deputatiloru romani ni o spune ore acést'a?

Déca clubulu nationalu a decisu a remané neutralu facia cu cestiunea pensionarei honvediloru

maghiari din 1848—9: apoi noi inca ne amu decisu a nu remané neutrali facia cu clubulu nationalu“; dreptu aceea, noi damu clubului nationalu unu alu doilea votu de neincredere.“

Si, apretiandu in tota valorea sa, tari'a morale a OO. DD. deputati Sig. Borlea, Ios. Hodosiu, I. Cucu si Em. B. Stanescu, ne tienemu totuodata de detorinti'a nostra a li espune si smintele, cari, dupa noi, suntu escusabile, inse trebuia a fi incungiuarate. Anume, candu au vediutu, ca propunerea fatale a dlui Vincentiu Babesiu a castigatu maiortate in clubulu nationalu, domniele loru nu trebuia se dica, ca in casulu primirei propunerei dlui V. Babesiu, -si voru depune mandatele, ci ca voru incetá de a mai fi membri ai clubului nationalu, seu, celu pucinu, déca ingagiamentulu solidaritatii nu li-a permis una asemenea procedere, indata ce au observatu, ca maiortatea clubului a violatu ea inse-si ingagiamentulu solidaritatii, vedienduse adica necesitata a cede minoritatii seu fortiei ei morali, miuoritatea morale si invingatoria a fostu in deplinulu seu dreptu de a rumpe numai decatu ingagiamentulu vatamatu prin inse-si maiortatea clubului. Si, noi si credemu, ca dd. Borlea, Hodosiu, Cucu si Stanescu nu mai potu fi membri ai clubului nationalu.“

Ba, dechiarandu chiaru in urm'a fapteloru insirate, ca nu recunoscemu ecsistentia unui clubu nationalu adeveratu alu deputatiloru romani in Pest'a, ni esprimemu sincer'a si viu'a nostra dorintia, cá se se reconstitue unu clubu nationalu adeveratu, din toti deputatii romani, cu obligatiunea de a fi solidari in tote cauzele nationale, ale caruia siedintie se fia publice si nu secrete, cá asia orice romanu se póta asiste la conferintiele clubului, se póta audi totu ce deputatii nostri nationali voiescu a dice si a face in diet'a Ungariei in interesulu natiunei nostre, si, cá asia se nu fimu siliti a ne servi de informatiuni pentru a criticá fapte secrete. Politic'a deputatiloru romani nu póte si nu trebuie se fia politica de cabinetu, politica de intrige si de mistificatiuni: lupt'a nostra trebuie se fia pre facia, franca si sincera, ca-ci numai asia va fi sigura invingerea, despre carea garantéza poterea morale a trei milione de romani.“

Asteptamu cu nerabdare o rectificare cu fact'a din partea tuturor deputatiloru romani din diet'a Ungariei a descoperirii acesteia, pentru a crutiua sacrele umbre ale martiriloru romani de o insulta cá acésta, care, nu ne vine a crede, cumca se afla sufletu de romanu, se o provóce sub nici unu pretiu din lume. —

Blasiu 17 Februaru. Multe ar' fi de scrisu si pentru interesulu celoru de aici, si pentru alu publiculu preste totu. De multe ori me cuprinde poft'a de a rapí condeulu si a insemná cele de interesu publicu; inse abia scriu unu siru, si in data -mi vine in minte censur'a, Osiorheifulu, — si poft'a de scrisu a sboratu preste siepte tiri si siepte mari.

Ceva imbarbatare mi-a casianatu in dilele trecute „K. Közlöny“, carele afirmá cu tota poterea cuventului, cumca la noi censur'a preventiva nu se deprinde si cumca e libertate de tipariu asia, catu si „Gazeta“ póte serie, ce i place*).

Candu amu cetitu aceste in „K. K.“ m'amu bucuratu forte si amu disu intru anim'a mea: totu

*) Martora confiscarea precésa. — R.

nu e asia reu la noi, cum tieneamu eu. Avemu libertate de tipariu, avemu tóte: ca unde tipariulu e liberu abusuulu si nedreptatea nu potu aruncá radecine adunci.

Inse bucuri'a mea pucinu a duratu, ca preste „K. K.“ veni „Magyar Polgár“, cum und'a vine preste unda, si cum und'a posterióra sferma si inghite pre soru-sa mai betrana, asia „M. P.“ nemici cu dovedi faprice (imprumutate dela politi'a din Clusiu, nu dela cea din Brasiovu) asertele lui „K. K.“ probandu-i „ad oculum“ nu cá Galilei, ca pamentulu totu se misca, — ce cumca legile, prin cari Bach catusiase pres'a, din Transilvani'a nici acum nu voru se se misce.

Dupa cetirea argumentelor lui „M. P.“ mi s'au desteptatu cu viosia memorieles trecutului si fiinduca nu aveamu nici una scama de pofta de a face esperientia pre la cutare locu desemnatu de „man'a libera“, nu-mi remanea alt'a decatu séu a scrie de lucruri, pentru cari se nu se albésca perii nici unui politianu, séu a nu scrie chiaru nemic'a.

Ei dar' nihilismulu este in dusmania mare cu me-ne, nu lu potu suferi odata cu capulu; de aceea me determinái la urm'a urmeloru, a scrie de lucruri, cari nu potu fi placute politiailoru, pentruca nu au ocasiune de a se comendá prin denuncia-rea loru.

Nu potu trece se nu amentescu, cumca in cert'a de mai susu a feteloru din Clusiu, madame „Herm. Zeitung“ cá adevrata prudens et circumspecta tacu tacerea pescelui, de si — de nu me insielu — si dens'a ar' fi sciutu scóte din camer'a sa de toaleta o frumosica istorióra despre lips'a, ori mai bine superabundanti'a censurei preventive. Dara H. Z. a tacutu, si bine a facutu, ca dóra de aceea este ea prudens et circumspecta.

Numai de ar' fi apoi circumspecta intru tóte si de ar' vedé limpede si unele lucruri, ce cadu in nemidiulocita apropiarea densei; de ar' observá in cercumspectiunea sa viulu comerciulu alu Sabiniulu cu tienutulu, ce cade din diosu de Caneni, multimea de galbeni „imperatesci“ ce pre acolo se reintorcu din ecsiliu spre a cautá repausu in ladile industria-riiloru sasi; — de ar' pretiuí totudéun'a cu prudentia miiele de interese, ce impreuna catu sé póte mai strinsu pre „vecini“ cu „vecini“. —

Inca nu s'a legiuitu redicarea unei universitati in Clusiu, si „M. P.“ (una fóia liberale intru tóte afara de causele nationali, in cari „patriotismulu“ nu i concede a vorbi decatu de „maghiari“ si a pledá pentru drepturile maghiariloru. Serman'a fóia, ea nu vede ómeni de alte natiuni, afara de maghiari, póte pentruca redactorii sei au perdutu deprinderea de a se uitá, macaru dominec'a, in oglinda) inca de pre acum dá regimulu invetiature salutarie cu respectu la denumirea profesoriloru. Intre altele cá una mare concessiune in favórea celoru 1.200.000 romani din Transilvani'a, universitatea aceea va se aiba si una cathedra de limb'a si literatur'a romana, — era tóte scientiele se voru propune firesce, in limb'a celoru 500.000 magiarosecui: ca prudenti'a de statu cea mai nóua asia poftesce, ca minoritatea se aiba tóte, ér' maioritaea se inghitia tóte.

„M. Polgár“ de pre acum este fórté ingrigiatu pentru provederea cathedrei aceleia „in spe“ de l. si lit. romana, ce este se infintieze la universitatea „in spe“ din Clusiu; si cá se nu intardia cumva, arata regimulu calitatile neaperate ale persónei corespondentóriei pentru cathedra aceea. Intre calitatile aceste M. P. pune la loculu antianu unu lucru, care eu unulu de locu nu l'amu potutu intielege; ma in totu Blasiulu nu amu aflatu omu, carele se mi lu fia sciutu esplicá. De aceea lu scriu aici, cá celi ce lu voru fi intielegundu, se binevoiesca a ni lu esplicá si nóue.

Numit'a fóia adica cere, cá persón'a, care se va denumi profesoriu de limb'a si lit. romana la universitatea din Clusiu se fia „romanu-maghiaru bunu“. Acést'a este, ce eu nu potui intielege. „Romanu-maghiaru bunu“, ce fientia va fi potendu fi acést'a? Déca cineva e „romanu“, nu póte fi „maghiaru“ nici „reu“, necum se póta fi „maghiaru bunu“. A cautá romanu, carele se fia maghiaru bunu, este cá si candu ai cautá stejiariu, carele se fia carpenu. Deci candu amu cetitu pre M. P., m'amu miratu fórté, cum póte scrie unu diariu galagia cá aceea; si amu disu intru me-ne: logica, venia imperati'a ta! —

„Gramatic'a limb'e romane“, p. I Analitica de T. Cipariu. Bucuresci MDCCCLXX“, (tipariulu seminariulu din Blasiu) opu premiatu de societatea academica romana, esi de subtipariu. Ea are formatu octavu mare pagine I—XIV si 386, adica preste totu 25 cóle, si se vinde pentru Austri'a cu numai, cu 1 fl. 50 cr. — Trecerea-i va

fi rapede si pentru valórea ei interna si pentru interesulu, ce publiculu romanu trebuie se aiba catra unu opu cá si acést'a.

De curendu a esitu totu din tipografi'a seminariale: „Geografi'a Ardélului pentru scótele poporali“ de I. M. Moldovanu, — editiunea II, — octavu, 4 cóle, pretiulu 25 cr. — u.

Slopterlu 11 Febr. 1870.

Multu On. Dle Redactoru!

In stimat'a Dv. fóia din 15/3 a. c. Nr. 1 sub titlu: „Din campia Transilvaniei, torturi constitutionali“, a esitu unu articlu, in care nu numai nemomentósa persón'a mea: dara intregulu oficiu cercuale alu Ormenisiulu fú fórté atacatu pre nedreptu.

In interesulu adevéruulu si alu umanitatii -mi lieau libertate a ve rogá, cá si responsulu meu modestu se aveti bunatate ai da locu in aceea si stimata fóia. — Cá si pana candu pentru clevelele nedrepte, — a-si trage la respundere pre concerentulu — pre calea sa, onoratulu publicu se nu remana in conscienti'a ratecita.

Caus'a intardiarei e, ca nefindu prenumerantu la acést'a onor. fóia, numai dela altii(?) mi a venitulu la cunoscintia debacarea publicata.

„Ante omnia audiatur et altera pars“. Bravur'a d. corespondinte se póte conchide de acolo, ca i fú rusine a pasi cu fruntea deschisa inaintea publiculu(*).

Inse dupa ce on. Redactiune — in interesulu scumpei natiuni — lesne crediendu dlui coresp. ia coloratu cu premise si conclusu nedreptele si neumanele debacari, sum silitu a le respinge. — Dara mie -mi place a sci, cu cine amu lupt'a, si pentru aceea voi trage diosu si larv'a d. coresp. si lu voi arata on. publicu — in persón'a bravulu domnu si proprietariulu din Sangeorgiulu de campia Simon Laji. — Ecce!

Trecutul si presentulu dsale de si nu in mare publicitate, dara in giurulu nostru e fórté cunoscutu.

Pana ce neamu intórcé inse la persón'a bravulu d. coresp. se vedemu dara catastrofa dela Uliesiu mare, ca „de unde nu este focu, fumulu ésa“, e adevéru.

Uliesiu mare, e una comuna cu locuitori de diferite natiuni si confesiuni, — de multu corrupta, unde escesurele nici una jurisdictiune nu le-a potutu curma, — unde si in trecutu s'au comis crime si omoruri etc.

Dupace escesele si au ajunsu culmea, cu daune la 500 fl. mai alesu, dupace durduci alias jefuitorii crescure in numeru asia mare, incatu nu numai securitatea de avere, dara si de viétia erá atacata (p. ecsempl. dintre cele multe: Macarie Ioane fú batutu in capu la casa sa, pentruca n'a lasatu uniculu seu rimatoriu hotiloru) — oficiulu cercuale a esitu in faci'a loculu si a inceputu una investigatiune.

Candu dupa visitarea caseloru suspitióse la unu talhariu Moldovanu Dorica — s'a gasitu unu corbacelu de calaritu (Reitpeitschen) firesce si acela de furatu, cu acesta s'au pedepsitu unii pre cale disciplinaria pentru misieliile loru documentate. — Dara aceea e minciuna in macsimulu gradu, ca s'au desbracatu de vesmentele de susu, in pelea gola, si ca s'au batutu, pana ce li a improscatu sangele. — Si corbaciulu cu 4 plesne e minciuna cu 4 córne!

Dara apoi la imflaturele (!) taliatate cu fórfecele (!), la una minciuna asia audace, nici nume nu i gasescu.

Mai incolo in furtu nu numai 30, ci 42 de ómeni au fostu detienuti toti vinovati, parte cá factori — parte gazde de talhari.

Inse de aceea nu numai intrebare nationale dara nici de partite nu se póte face, pentruca fostau aceea romani, maghiari, israeliti si armeni, nobili si nenobili, de partit'a drépta si stanga (jobb és bal párti) barbati si femei asemenea mestecati si toti in egale tractare impartasiti.

Nu durduci fara talhari si punctum. Ca tocma si d. coresp. acelu durducu si compani'a lui ia furatu nesce stupi, care acolo s'a descoperitu.

Legatulu **fidelesiu!** nici amu vediutu in viatiama acestu mediu de pedépsa, dicu ad animam.

Minciuna malitiósa e si aceea, ca judele din

*) Orcandu, dise, sum gat'a a esi la lumina nu numai cu numele, ci si cu probarea celoru descoperite, pentru care primesce responsabilitatea asupra-si. — R.

Tusinu ar' fi legatu pre numitululu „din demandarea oficiulu cercuale“, ca nici amu sciutu, pana ce s'a comisu fapta, pentru care judele comunale s'a si trasu la respundere; dara si aceea e ilustrata!

Ca bravulu d. coresp. a facutu aretari la locurile competente, sciu si credu, pentruca asemenea aretari au mai facutu dlui nenumerate contra mea, din care nici un'a nu avú efectu, pentruca nu au fostu drepte, si pentru care inca de acuma are a se trage la respundere. Resultatulu investigatiunei judecatoresci, promitu la timpulu seu, alu publicá pre calea aceste fóie.

Indesiertu! omulu mincinosu si fara caracteru nu i se póte da crediementu!

Dlul a facutu aratare contra mea tocma si la ministeriulu internu, tocma in una alta cauza de furtu a fiului lui Durducu Petrea (sub numele preotulu romanu d. Simeone Porea din Uliesiu mare, care apoi la demintiitu), pentruca nu amu fostu destulu de aspru. — Atuncea ar' fi volitu se lu omoru, ca . . . . Acuma lu dóre, ca au capatatu una lovitura de corbacelu?! O tempora, o mores! — (!)

Pre candu talharii incriminati, cu parere de reu — in carceru — multiamescu oficiulu cerc., ca le-a descoperitu faptele, dicundu: „ca la din contra band'a loru era convorbata in celu mai scurtu timpu a sta in cali —, a jefu si omori“, de nu se incriminá! pre atuncea bravulu d. coresp. redica sabi'a langa durducu, — talhariu fara sperantia de indreptare! si si langa acela, precum amu aratatu, una data contra — alta data pro! . . .

Asia dara nu „susptosii“, ci vatamatori'a ignorare a oficiulu convinsu prin martori s'a pedepsitu cu vr'o cateva lovituri de carbaciu, in uni individi cá aceia, la cari nu le-a fostu nici frica nici rusine, tocma in nóptea aceea a comite furtu, candu comisiunea investigatória erá in faci'a loculu, — (p. e. Szilágyi Lajos si Szilágyi János) si care contra ordinatiunei of. politicu a conturbatu linistea publica, jucandu si holcindu beti — in timpu de nópte. — Éra altii pentru insultarea de facia a comisiunei investigatórie.

Asia e, s'a ecescutatu pedépsa trupésca si inca in intielesulu si modulu prescisu alu legiloru sustatatórie. — Unde mie nu mi a fostu lucru de desfatare — ci datorita oficiósa.

Éra déca se voru aduce legi mai blande, se voru sanctiona si publica; atuneci m'asin acomoda conformu **acelora**.

Dara n'a fostu aicea „carbaciu cu 4 plesne“ nu „improscatura de sange“, nu „bataia in pelea gola“, prin urmare nici „oleiulu“ d. coresp. nu a fostu de lipsa.

Acelea instrumente si scene de torturi suntu numai monstrurile creriloru d. coresp.

Si asia la timpulu seu, nici voru fi capace a se documenta, ce ér' numai necesulu dlui coresp. va fi, — va vedé. (Va urmá.)

Cuventarea

d. deputatulu Dr. **Iosifu Hodostu**, tienuta in siedinti'a din 11 Februariu a. c. in caus'a fondulu pentru teatru romanescu.

Eu m'amu inscisu numai pentru desbaterea speciale; voiu a dice, ca numai in acelu casu asi fi luat cuventulu, candu s'ar fi votatu si primitu sum'a preliminaru pentru ajutorarea teatruulu nationalu maghiaru, dupa cum aceea se vede specificata la pagin'a 23 din bugetulu ministeriulu de interne, si nu sciu déca aici are locu numai desbatere generale, séu este chiaru acum totuodata si desbatere speciale si de se potu face chiaru acum si amendamente (strigari: Este si speciale si se potu face amendamente!); ca-ci déca este numai generale desbaterea, atuneci si eu primescu propunerea pentru stergerea rubrici de sub cestiune; dar' déca este si speciale, si fiinduca sciu, ca maioritaea nu va admite stergerea, ci va votá, atatu in totu catu si in specialu, sum'a preliminaru pentru ajutorarea teatruulu nationalu maghiaru, atuneci, cu voi'a onrabilei camere, mi ieu libertate inca de acum a propune unu amendamentu, si acést'a este cá: on. camera se binevoiesca a votá o sum'a de 200.000 fl. pentru fundarea unui teatru nationalu romanu (resensu in drépt'a. Unde? in stang'a). Numai decatu voiu spune.

Onorabila camera! (Se audimu.) Eu asia credu, ca nu póte fi si nu trebuie se fia chiamarea nici a guvernulu nici a camerei, cá se cultivate si se dá educatiune unei natiuni pe spelele si in scaderea celorlalte natiuni din patria; din contra credu, ca este atatu in interesulu guvernulu catu si alu tie-

rei, a promovă intru asemene cultur'a si educatiunea a tóte natiunile ce locuiesc acésta tíera.

Candu o natiune ecsiste in tíera, si ecsiste natiunea romana, atunci ea chiaru sub titlulu acestei ecsistente a sa póte si este in dreptu a pretinde, cá ecsistentia sa se se recunósca, se se conserve si se se asecuré in tóta privinti'a, chiaru si in privinti'a culturai si educatiunei. Acestu dreptu, celalalte natiuni nu suntu in dreptu a i lu denegá. Singuru acestu argumentu credu, ca ar' fi destulu pentru cá propunerea mea se fia sustienuta si adoptata.

Dar' nu potu a nu amintí aici inca si altu ceva (se audimu!). Natiunile din tíera si mai alesu natiunea romana a contribuitu, i s'a impusu a contribui pentru ajutorarea si sustienerea acelu institutiuni, cari au fostu infintiate in interesu specificu maghiaru, si a contribuitu in cursu de deceniuri, ba de secle chiaru; este dara si justu si de cuviintia, cá din contributiunea totale a tíerei se se rampa o particea si se se dè pentru progresarea ei, a natiunei romane, in cultur'a nationale.

Veti dice inse, ca natiunea romana nu are teatru nationalu, asia nici nu i se póte votá subventiune pentru unu fondu de teatru. Sta cea d'antaiu, nu sta inse acésta din urma; ca-ci de si nu ecsiste inca teatru nationalu romanu, dar' ecsiste natiunea romana, care sente necesitatea si reclama infintierea, sustienerea si asecurarea unui astfelu de institutu nationalu. Nici academi'a maghiara n'a ecsistatu atunci, candu se facea contribuiuri pentru infintierea ei; nici palatulu de invalidii honvedu nu ecsiste astadi, candu se facu pe tóta diu'a contribuiuri pentru redicarea lui. Dar' pentru aceea cine ar' poté dice, ca nu s'ar poté votá astadi de catra camera o subventiune pentru aceste institute? Fiti dara drepti, „si quod uni justum alteri aequum“, ce pentru unulu este justu pentru celalaltu este de cuviintia.

Sciu, veti dice, ca déca veti votá subventiune pentru teatru nationalu romanu, atunci trebuie se votati in asemene séu in suma proportionata o subventiune si pentru celalalte natiuni din patria, ca-ci altfelu ar' fi violatu principiulu de egalitate.

Acést'a, domniloru, este o obiectiune, care s'ar poté indreptá chiaru contra subventiunarei teatru nationalu maghiaru. Pentruca déca se vatama principiulu egalitatii prin aceea, ca ati votá subventiune si pentru fundarea unui teatru nationalu romanu, atunci cu atatu mai vertosu este violatu principiulu egalitatii, candu desconsiderati pe tóte celalalte natiuni din tíera si votati subventiune numai pentru natiunea maghiara.

Dar' de alta parte, eu pré bucurosu asiú votá astfelu de subventiuni si pentru celalalte natiuni din patria; candu inse nici interesatii nu o pretindu, atunci in supositiunea, ca ei nu vreu a se folosi de subventiune, este pré naturalu, ca ea nici nu se póte votá.

In fine, póte, veti face si acea obiectiune, ca nu suntu bani; ca spelele statulu suntu fórte mari si multe, ca poporul este si altminteré pré asupritu cu contributiuni si nu se mai potu impune alte sarcine (asia este!).

Asia este; eu o recunosc. Dar' cine pórtá vin'a la tóte aceste? Au nu guvernulu preste totu, cá se o spunu între parentese? Si in specie, au nu ministrulu de finantie, care n'a facutu nimicu si n'a venitu inca nici pana astadi cu unu proiectu de lege in privinti'a reformei contributiuniloru?

Apoi chiaru in bugetulu de acum alu statulu óre nu s'ar poté face reductiuni, din cari s'ar poté responde sum'a propusa de mine si de dóue ori si de patru ori, ba si de siese ori? Eu asia credu, ca da!

Suntu, domniloru, oficiuri de statu cari astadi séu suntu cu totul superflue, séu s'ar poté reduce si unele impreună cu altele. Asia p. e. eu credu, ca ministrulu de langa persón'a Maiestatei Sale n'are nici unu sensu, acél'a n'are nici unu lucru, ci numai a impartí decoratiuni si diplome de nemesiugu (aprobari in stang'a): prin urmare acelu ministeriu ar' trebui cassatu, si afacerile lui a le incredintiá domnului ministru presiedinte, cá acést'a se se ocupe cu impartirea decoratiuniloru si a diplomelor nemesiesci (ilaritate. La care are trebuintia). Se intielege, ca aceluia, care are trebuintia, eu din parte-mi n'amu avutu si nu voiú avé nici odata. — Apoi ministeriulu de comunicatiune ar' trebui intrunitu cu ministeriulu de comerciu, industria si agricultura; pentruca nu suntemu inca atatu de bogati cá se potemu duce lucsu cu fundulu instructu; acusi, dupa ce ne vomu mai imbogati, vomu poté tiené fundu instructu mai lucsuosu de catu cele de acum (ilaritate). — Astfelu este si ministeriulu de culte; acést'a trebuie stersu cu to-

tulu; pentruca déca este beserica libera in statu, si déca mai alesu in statulu nostru, besericele respective au de a se ingrigi de scóle si invetiamentu, atunci ministeriulu de culte si instructiune publica, dupa mine, n'are nici unu intielesu: elu, cum amu disu, trebuie cassatu; éra acelu dreptu de suprema inspectiune, care statulu lu escercita prin acestu ministeriu asupra besericelor, s'ar poté incredintiá séu ministrulu de justitia séu celui de interne (aprobari in stang'a).

Atata in catu pentru oficiurile cele mai multe de statu; dar' mai suntu pe langa ministerie unele sectiuni, cari nu se ocupa cu alta decatu cu lucruri ce se tienu cu totul de competinti'a municipieloru; aceste sectiuni ar' trebui cassate, si ocupatiunile loru a le incredintiá activitatii si competentiei municipieloru.

Mai suntu apoi demnitatile de fispani; eu aceste inca le-asiú sterge cu totul, pentruca pré multu ne costa acesti fispani, cari n'au nici unu lucru (aprobari in stang'a); a trecutú timpulu loru si astadi nu mai au nici unu intielesu de a fi; éra acelu pucinu lucru ce póte lu au la adunările comitatelor s'ar poté incredintiá unuia dintre vicecomiti, care si altminteré in absentia fispanului face tóte ce acést'a ar' trebui se faca (sgomotu in drépt'a. Se audimu in stang'a).

Onorabila camera! Asia credu, ca amu aratatu, ca este si justu si de cuviintia a votá o suma órecare dreptu subventiune pentru fundarea unui teatru nationalu romanu, pentru cultur'a poporului romanu; si amu demustratu si aceea, ca de unde s'ar poté luá acea suma; nu mi remane alta de catu se tragu atentiunea onorabilei camere asupra amendamentulu meu si a recomandá votarea lui. Me rogu a i se dá cetire.

Notariulu cetesce urmatoriulu:

Amendamentu: la rubric'a pentru subventiunea teatru nationalu cá positiunea 5 se se puna:

„Pentru fondulu unui teatru nationalu romanu 200.000 fl.“

Pest'a 11 Febr. 1870.

Iosifu Hodosiu. „Fed.“

Dela diet'a Ungariei.

In siedinti'a din 18 Februaru Mocsáry dice, ca libertatea religiei nu se va poté face fapta in Ungari'a pana candu potestatea clerului e atatu de netiermurita si se alatura la parerile anteclericale ale lui Ghiczu.

Episcopulu Mihailé Horváth apara tractarea regimulu in caus'a autonomiei catolice; minorisarea catoliciloru prin regimu a fostu impreunata cu necari prerogative de care tiene. Camer'a inse n'are dreptu a se amesteca in afacerile interne ale religiei catolice, nici are se i pese, déca catolicismulu mai susta ori ca apune. In privinti'a bunuriloru si a fonduriloru catolice nu dice, ca se tienu tóte de catolice, inse nici aceea nu e dreptu, cumca tóte suntu proprietatea statulu, se se ecsamineze modululu cum au venitu ele in man'a catoliciloru, statulu apoi se le confisce, déca au venitu pe cale nelegiuita, inse numai dupa o cercetare seriósá. In fine face propunerea cá se se esmita o comisiune ecsaminatória de pretensiunile statulu asupra acestoru bunuri si despre resultatu se reporteze camerai. Ghiczu adauge, ca pana ce comisiunea -si va implini lucrarile regimulu se dè in totu anulu reportu despre administrarea acestoru bunuri. Mai vorbescu vreo cativa, între cari ministrulu Eötvös dechiara, ca si congresulu jidovescu nu s'a facutu cu initiativ'a lui, ci la cererea maioritatii jidoviloru. —

In siedinti'a din 19 se iea inainte caus'a de imunitate a deputatiloru Rákoczy, Berzenczey cu bigami'a si Miletics tienenduse siedintia inchisa si apoi une merunte. —

Trecundu preste siedinti'a din 19 si 21 Februaru, in care acésta comisiunea de indemnitate se dechiara pentru estradarea dep. Miletics, Rákoczy si Berzenczey, trecemu la siedinti'a din 22 Februaru.

Dupa curente Vasile Buteanu interpeléza pe min. de cultu, déca are de cugetu a dá ocaziune gr. cat. asi pune in ordine causele loru religiose intr'unu congresu (nu nationalu?). Interpelarea se va comunica ministrulu.

Madarász interpeléza pe min. de interne, déca are cunoscintiá, ca eri in apropierea dietei s'a postatu putere armata? Déca e asia? Cine a ordinatu si pe basea carei legi s'a facutu? Mai interpela pe presiedinte, ca pentru ce s'au opritu eri intrarea in galeria? Cuestorulu responde: pen-

truca galeri'a era plina. Irányi interpeléza: pe basea carei legi s'a arestatu emigrantulu politicu Raspe (pentru a carui arestare lucratori yrea se faca demonstratiune). Apoi urmă desbaterea mai incolo totu in tonulu de pana acum si in fine min. Eötvös aduce legea sanctionata despre tribunalulu juriulu de bursa si se promulga.

In siedinti'a din 23 Febr. d. Sigism. Popoviciu presenta in caus'a scóleloru romane unu proiectu de resolutiune subscrisu de deputatii romani in tectulu urmatoriu:

„Cas'a indruma pe ministrulu de culte, cá in partile locuite de nemaghiari se conchiame comisiuni de specialitate compuse de reprezentatii respectiveloru nationalitati, cari se proiecteze, in ce locuri ce felu de institute de invetiamentu se se infintieze in cari, conformu dispositiunei §-lui 17 art. 144: 1868, tinerimea respectivei nationalitati se se póta perfectiúná científice in limb'a ei materna pana la intrare in institutele academice de invetiamentu. Pe basea acestui proiectu, ministrulu e indetoratu inca in an. 1870 a face dispositiuni, si cas'a se dechiara in voita, spre acoperirea speseloru recerute a votá creditu suplementariu.

Proiectulu se va tipári si desbate la discutiunea tit. 4.

In fine se primesce bugetulu cá base la desbaterea speciale. —

In siedinti'a din 24 Febr. la desbaterea speciale se primi: Pentru administratiunea centrale sum'a de 243.758 fl., pentru scopuri besericesci sum'a de 290.000 fl. si adica besericei gr. cat. 99 mii; evang. augsb. 36 mii; reformata 65 mii; bes. gr. or. 80 mii; unitaria 6000 si pentru cea israelita 5000 fl.

D. Babesiu cere, cu privire la lipsele episcopieloru de Aradu si Caransebesiu a se mari sum'a de 80 mii la sum'a de 120 mii, celu puciuu pe cativa ani, inse nu i se iea in consideratiune drépta subventiune.

Miletics sprijini cererea d. Babesiu, inse Colomanu Tisza o atacá cu cuventu, ca o suma asia anumita nu se póte votá prin o simpla propunere, ci s'ar poté incuviintia generalmente ministeriulu unu creditu pentru atare scopu.

Dr. Alecsandru Mocioni indata si propune, cá camer'a se decreteze dara generalmente, ca se da min. de cultu indemnitate pentru subventiunea necesaria dieceselor din cestiune. — Ivánka, Csernátoni suntu contra. Se pune la votu si cadu amendoué propunerile, se intielege de sene, ca numai vr'o doi unguri din stang'a estrema votara cu romanii. Atatu de multu respecta tóte partitele necesitatile romanesci.

Pentru directiunea afaceriloru scolari se afla in titlulu III preliminaru 274.000, dar' comisiunea finantiaria propuse a se sterge diumetate din rubric'a 10 de 80.000, destinata pentru pausialiale de calatoria ale inspectoriloru cercuali, cá se remana numai 40.000.

Hoffmann tiene, ca inspectorii supremi ai districtelor suntu de prisosu si se se desfiintieze.

Min. Eötvös responde, ca in scurtu va pune pe més'a camerei proiectulu de lege despre organizarea gimnasialoru si a scóleloru reali si atunci eventualmente se póte decide -si despre regularea inspectoratelor; inse pana candu sistemulu presentu de invetiamentu, organizatiunea cea defectuósá de acum a gimnasiloru inca mai susta, nu se potu parasi scólele medie fara inspectiune.

Simonyi sustiene, cá celu pucinu cei 6 inspectorii supremi se se suprimeze, pentru cari cu personalulu dimpreuna s'au preliminaru 28.000, inse maioritarea in fine votéza si aceste 28.000 fl.

In siedinti'a din 25 Febr. se continua desbaterea. Positiunea: inspectorii scolari din acelasi titlu cu 234 mii se cetesce. Hrabár doresce, cá in totu comitatulu se fia cate unu inspectoru scolaru. — Aronu Szilády (preotu protestantu) pretinde, cá legea scolaria se se efectueze cu energia si pentru scólele populari se se introduca unu planu de invetiamentu sistematicu; pentru religie se se defiga unu numeru de óre anumitu, incatu se nu devina mai singurulu obiectu de cultura si provóca pe min. se propuna legea despre deplina libertate religionaria. Conda recomanda, cá la inlocuirea posturiloru cu inspectorii, se nu se tiena inaintea ochiloru numai protectiunea, ci destoinicia. Simonyi -si arata parerea de reu, ca acésta nu s'a observatu la denumirea inspectoriloru. Maioros pretinde asemenea, cu tóte acestea posturile se votéza si dupa puncte.

Titlulu 4: „institutele de invetiamentu“ e preliminaru cu 887.000; pentru universitatea pestana 89.000. Ghiczu, Hoffmann nu suntu multumiti cu progresulu universitatii, ca nu suntu profesori

destoinici. Br. Eötvös concede acésta, inse dice, ca cu decreta nu se póte face bunastarea universitatii, déca i lipsescu profesori si localitati; dar' facultatea juridica e mai cercetata acuma decatu ori candu si apoi numai acum s'a pronunsiat admiterea juniloru din universitatea unghuresca pentru pracsu la Vien'a. Se redica sied.

— Nu putemu trece cu vederea cele vorbite de d. Sigism. Popu in siedinti'a din 12 Febr., pentru supremati'a limbii maghiare in contra egalei indreptari a celorlalte limbe. De unde si cu ce dreptu-si au impusu maghiarii limb'a celorlalte natii? St. Stefanu fundatoriulu a recunoscutu limb'a latina de bunu comunu si infratioriu; 800 de ani de atunci incóce, amu avutu totu limb'a latina de limba oficiale si legislativa, cá unu bunu comunu, dupa mintea fundatoriulu. De candu s'a incinsu lupt'a limbistica Ungari'a a devenitu maru de discordia. Óre ar' mai ecista acum Ungari'a, déca limb'a neutra nu infratiea natiunile in contra dusmaniloru? Asia celu ce apara supremati'a unei limbe asupra celorlalte, e celu mai aprigu dusmanu alu statulu. D. Sigism. Popu dise, ca limb'a maghiara are dreptulu se fia diplomatica si administrativa, inse numai din susu in diosu, dar' nu si din diosu in susu, si apoi adause, „ca celu ce voiesce mai multu, se ésa din acésta patria.“ Romanii vreu a participa in mesura egale la bunulu comunu; nu voru merge din vatr'a sa, ca nu suntu venetici. Voru merge cei ce punu juguri nesuferite confratiloru sei. —

CROATIA. Agramu in Februaru. Cu tóte, ca partit'a nationale croata e neimpacata cu meserile partitei unionistice si chiaru si cu arangementulu facutu intre ea si Pest'a, totusi partit'a dela putere continua a-si intari terenulu pe di ce merge mai multu, tienendu tare de politic'a maioritatii din Pest'a, care dice: „Lasa se strige, se se opuna, se se bata cu sieditululu de pamentu, noi se mergemu inainte, pana candu avemu puterea la mana si pana candu ne vomu intari, cá se putemu da peptulu cu partitele nationale.“ — Croatii nationali vediendu, ca politic'a acést'a le póte cresce si loru preste capu lucra meru pentru institutele desvoltarei nationale si pentru inlesnirea comericiulu, industriei si a comunicatiunei, cá, inaintandu Ungari'a, se inainteze si Croati'a. Acum se dede in 4 Ian. 1870 publiculu spre folosire calea ferata asia numita maghiara dela Nagy-Kanizsa preste Zákány, Kreutz (Magyar-Körös) la Agramu si acum potu calator' croatii dela Agramu la Bud'a in 12 óre, pe candu mai inainte pe lini'a Agramu-Steinbruck-Pragerhof-Kanizsa mergea in 24 óre. Candu va fi si lini'a dela Karlstadt pana la Fiume (croatesce Riesca) gat'a, maghiarii voru puté dice, ca ei domnescu pana la marea adriatica, ér' fininduse si lini'a Sziszek-Alföld, maghiarii voru fi domni dela Carpati Ciucu-Gyimes pana la Fiume. La deschiderea acestei linie adica Zákány-Agramu se afá de facia si transilvanulu conte Mikó aici in Agramu si din antipatiele ce vediu se convinse, ca impacatiunea cu Croati'a se póte privi numai cá unu ce de Joi pana mai apoi. Martore la acésta suntu si diurnalele „Agramer Zeitung“, „Narodne Novine“ de si ale regimulu; „Zatocnik“ (Deportatulu), „Zukunft“ etc., cari este din urma vérsa destulu veninu in contra antagonistu politicu nationaliloru; ma ii ataca cu tóta inversunarea. Chiaru si banulu br. Rauch fú si este inca atacatu de partit'a nationale croata, incatu ei trebuie multa apa se se spele de inviniri infamatórie, intocma cá si amplotiatii de pe camp'i'a Transilvaniei, cari tractóza cu atata crudime poporulu. Croatii nu se temu de banulu loru, pentrucu dicu, ca elu li s'a octroatu si cá atare nu mai póte nici unulu avé terenu nesubminat, pana le va veni unu nationale, pe langa tóte, ca croatii au dreptulu de limba si sperantia de a se puté desvoltá. Romanii transilvani inca nu se multumescu fara mesur'a de drepturi, celu pucinu pe catu le au la mana croatii, si au totu dreptulu, pentrucu limb'a nóstra romana ne a daruit-o celu din ceru si nimene nu ni o mai póte rapí pentru totudéun'a; numai se nu stamu pe locu, se o cultivamu si intre paretii unei universitati, cum facu croatii, o mana de ómeni, ca-ce mai antai trebuie se fimu independenti in cultur'a si crescerea nationale, cá se aiba respectu antagonistii, ca suntemu dedati si noi a fi la massa si a ne mesura frunte la frunte intru apararea drepturiloru, si in desvoltarea nationale spirituale si morale, ér'

nu ne multamimu numai se facemu matanie la usile instituteloru loru, din cari esu ghibosiatu tenerii nostri de respingerile si maltratarile arbitrarie, incatu li se subtia si simtiulu si curagiulu de a luá lupt'a pentru caus'a nationale. Aici si regimintele cu disciplin'a loru cea stricta tramitu adrese la Maiestate, cá se nu concéda a se desfiintá fara cointelegerea si consultarea loru, si déca se va incerca asia ceva, conflictulu intre croatii si maghiarii nu se va poté incungiuá. —

AUSTRO-UNGARIA. Vien'a 27 Februaru. Fiinduca maghiarii au disu-o mai de multe ori prin diurnalele loru, cumca astépta dupa cislaitanii dualisti, cá se ié iniciativ'a in privirea multumirei nationalitatiloru, si ei se se conformeze apoi dupa densii, nu putemu lasá din ochi, ci tienemu firulu procederei respective din Vien'a. Se scimu dara, ca ministeriulu Hasner-Giskra i s'au incurcatu itiele, incatu insusi Hasner, dupa „Osten“, in momente lucide a dechiaratu, cumca min. n'are nici o partita si prin urmare elu -si va da demisiunea. In acésta stare de lucruri in cercurile cele decidatórie si serióse se si lucra la compunerea unei consemnatiuni pentru altu ministeriu. „Osten aduce inainte cá barbati apti pentru unu min. definitivu pe Dr. Fischhof, Dr. Wisner, c. Spiegel, br. Mayrau consiliariu de curte, Mende si Berger, alu caroru programu pe basea unitatii monarchiei austriace e: necesitatea recunoscerei egalei indreptari a tuturoru popóreloru imperiulu. Din partea poloniloru e destinatu renumitulu c. Adamu Potocky si dintre cechi Dr. Bielsky, cá se intre in ministeriu.

Capeteniele cechiloru Dr. Rieger si Sladkovsky cu tóta chiamarea la Vien'a au respinsu invitarea ministeriulu pentru invoieá, tramitiendu una scrisória, in care dechiaru conducatori cechi, ca ei bucurosi ar' conferi pentru cestiunea invoielei, inse cu Dr. Giskra si partit'a lui, care in programulu loru au eschisu orice idea de invoieá, nu potu intrá in nici o conferintia; apoi pentru unu actu cá acesta trebuia se nu se dè uitarii nici invitarea partitei cehice in Moravi'a cu atatu mai pucinu proprietarii mari nationali. — Astfelu e mai multu decatu probabilu, ca influinti'a calatoriei archiduculu Albrecht prin Itali'a si Franci'a va contribui nu pucinu la chimbarea starei lucruriloru, pentrucá internulu Austriei se se locuiesca pe multumirea popóreloru. —

Cronica esterna.

ROMANIA. Camer'a procede intru votarea sumeloru preliminaru in bugetu, cu pre pucine subtrageri. Subventiunea pentru scólele catolice s'a subtrasu; póte ca idea dlui Cogalniceanu si Cretulescu, cá se se infiintieze unu seminaru, spre a se cresce in elu preoti romani catolici, pentru cá se scape de propagand'a preotiloru maghiari, se va resuscitá. — Intre altele s'a votatu si fundulu dispoziitiei de 200.000 franci. — Desbaterile fura interesante si d. Cogalniceanu a adiutatu multu la primirea cifreloru.

Apa Oltulu din Romani'a mica s'a versatu cu atata furia, incatu comunicatiunea cu Bucuresci e intrerupta. „Romanulu descopere multe abusuri comise de jidani la vamuirea din Bucuresci. —

E lucru picantu pentru unii, ca pr. Al. Cuza se verificá in camera in 17 Februaru cá alesu deputatu in coleg. IV de Mehedinti, si inca cu aplausu; inse acésta se potea face si mai demultu, candu doriea Cuza a veni si a lucra in tíera spre binele comunu sub dinasti'a de acum. —

In diet'a federale a Germaniei de nordu s'a primitu desfiintarea pedepsei de mórte, cu tóta opunerea lui Bismark. —

Regele V. Emanuel se astépta pe dupa Pasci in Vien'a; se vorbesce ér' de aliantia intre Austri'a

cu Franci'a cu cointelegerea Angliei. — Archiduc. Albrecht e fórté bine primitu in Tuilerii. —

Varietati.

† **Lazaru Gruescu**, deputatu nationalu din cerculu San-Georgiulu in camer'a din Pest'a, spre mare durere a romaniloru, reposá in 9 Februaru st. v. Inteligentulu si bravulu barbatu alu natiunei abia ajunsese etatea de 29 ani, si prin caracterulu seu celu seriosu si neinduplecatu pentru caus'a nationalu, prin activitatea sa cea ecemplaria, lasá dupa sene o memoria dulce, o parere de reu si unu doliu pentru natiune, careia si devotá puterile sale si pentru care intrá in aren'a luptei, pentru drepturile natiunei. Fia'i tieren'a usióra si memori'a eterna! —

— Unu teneru absolutu de **economia rurale** la academia la Ung.-Altenburg doresce a fi aplicatu la unu postu séu cá docente séu la una mosia cá agricultorulu séu cá silvicultorulu séu pentru ambe. Interesatii de acestu servitiu potu a se adresá cu conditiunile la Redactiunea acestui diurnalu. —

— Statutele societatii pentru cultur'a s. literatur'a romana in Bucovin'a suntu reformate 1869. Cernauti cu tipariulu lui Rudolf Eckhardt.

Reportulu comitetulu societatii de susu despre trebele si lucrarile sale in an. 1869, din care vomu refera despre frumosulu progresu alu acestei societati nationale, care in 10/22 Febr. a tienutu adunarea generale, e importantu. —

Nr. 68/pres. 1870.

Publicatiune.

Conferintia comitetulu reprezentativu alu comitatulu Turdei se va tiené la 14 Martiu a. c. in opidulu Turd'a, ale carei agende voru fi prelunga mai multe afaceri ordinate prin lege si revederea si incuvenientiarea planulu si computulu pentru edificarea cassei comitatense.

Deci prin acésta suntu rogati toti acei membri ai comitetulu, cari locuiescu afara, séu suntu departati din comitatu, a se infaciosiá la susu memorat'a conferintia.

Turd'a 22 Februaru 1870.

Dela comitele supremu alu comitatulu Turdei.

Br. Georgiu Kemény m/p.,
2—3 comitele supremu.

Subscri'a agentia generala din Clusiu a societatii nationale de asigurare in Pest'a are onóra a face aratare, incunosciantandu, cumca d. I. Tr. Rissdörfer a incetatu a functioná cá agentu alu societatii, cu diu'a din 10 Februaru a. c., si on. partite si agentii societatii nationale de asigurare suntu rugati cu tóta onórea, pana candu fara multa prelungire se va asiediá de nou o agentura primaria in Brasiovu; a se indreptá deadreptulu la agentia generala din Clusiu, eventualminte la d. advocatu provincialu Iuliu Jekel, care e insarcinatu cu ingrigirea interimala a lucrariloru agenturei in Brasiovu.

Clusiu 24 Febr. 1870.

Agentur'a generala clusiana a societatii nationale de asigurare.

Secretariulu
g. Henricu Chorini m/p.

CURSURILE

la bursa in 4 Mart. 1870 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 83 ¹ / ₂ cr. v. a.
Augsburg	—	—	121 „ „ „
London	—	—	124 „ 15 „
Imprumutulu nationalu	—	—	61 „ 60 „
Obligatiile metalice vechi de 5%	—	—	71 „ 30 „
Obligatiunile rurale ungare	—	—	78 „ 75 „
„ „ temesiane	—	—	77 „ 50 „
„ „ transilvane	—	—	75 „ 50 „
„ „ croato-slav.	—	—	84 „ — „
Actiile banculu	—	—	729 „ — „
„ creditulu	—	—	280 „ 50 „